

Értékpapírokkal kapcsolatos alapismeretek

Értékpapír definíció jogi szempontból: olyan okirat, amely a benne tanúsított alanyi jogot úgy testesíti meg, hogy azt a papír nélkül sem érvényesíteni, sem bizonyítani, sem átruházni nem lehet.

Értékpapír definíció közgazdasági szempontból: valamilyen vagyonnal kapcsolatos jogot megtestesítő forgalomképes okirat vagy számlán megjelenő összeg, vagy elektronikus jel.

Lényege: különböző időpontbeli pénzek cseréjének eszköze.

Fajtái:

benne foglalt jog alapján: követelést megtestesítő (váltó, csekk, adósságlevél, kötvény)
részesezési jogot megtestesítő (részvény)
áruval kapcsolatos jogokat megtestesítő (jelzáloglevél, hajóraklevél, közraktárjegy a hozzá tartozó zálogjeggyel)

átruházási lehetőség szerint: bemutatóra (átadás), névre (rektapapír, cedálás) és rendeletre szóló (eredeti birtokos forgathatja) /magyar jog nem ismeri/

hozama szerint: fix, változó, formailag nem kamatozó, átmeneti

lejárat szerint. rövid (váltó, kincstári váltó, betéti jegyek, letéti jegyek), közép (1-5 éves lejáratú kötvények, pl. kincstárjegy), hosszú (kötvények, jelzáloglevelek, államkötvények)

forgalomképesség szerint: nyilvános és zárt kibocsátású

másodlagos forgalom színtere szerint: tőzsdén jegyzett

kibocsátója szerint: állampapírok (többnyire kötvények, kincstár-, vasút és postai kötvények, önkormányzatok ill. állami céllalapok kötvényei), pénzintézeti kötelezvények, gazdálkodó szervezetek által kibocsátottak

Tőkepiacról szóló törvény (2001. évi CXX tv., rövidítve Tpt.) szerint: hitelviszonyt megtestesítő, tagsági jogokat megtestesítő, sorozatban kibocsátott értékpapír, állampapír, tőzsdére bevezetett értékpapírt.

Tőzsdei forgalomba kerülhet: részvény, kötvény, állampapírok, jelzáloglevél, befektetési jegy, kárpótlási jegy.

A részvény

A részvény a befektetések, értékpapírok világának az értéktőzsdéknek az egyik legtipikusabb értékpapírja.

A részvényeket gazdálkodó szervezetek (vállalatok) bocsátják ki. Amikor részvényt vásárolunk, akkor tulajdonképpen megvesszük az adott vállalkozásban (a szaknyelv úgy fogalmaz: tagsági jogokat szereztünk a részvénytársaságban). Ez leegyszerűsítve azt jelenti, hogy jóban-rosszban osztoznunk kell a részvénytársaság sorsában: ha az adott vállalkozás jól működik, és nyereséges, akkor részvényünk után akár igen magas hozamot is kaphatunk, ám ha az adott vállalkozás rosszul működik, úgy az sem lehetetlen, hogy komoly veszteségeket kell elszenvednünk.

A részvények hozama: az osztalék és az árfolyamnyereség

A részvények hozama két részből tevődhet össze: **az osztalékból és az árfolyamnyereségből.**

A részvény a legkockázatosabb értékpapír, de a legnagyobb hozamlehetőség is a részvényben rejlik, mivel **az osztalék és árfolyamnyereség mértéke előre nem tudható pontosan.** Ha olyan vállalat részvényeit vesszük meg, amelynek működésében problémák lépnek fel, és pl. veszteséggel zárja az évet, akkor könnyen elképzelhető, hogy egyáltalán nem lesz osztalékfizetésre felhasználható pénz a vállalatban, s nem kizárt, hogy a részvény árfolyama csökken. A részvényfelvásárlás tehát abban különbözik leginkább a betételhelyezéstől, kötvényvásárlástól, hogy a nyereség (illetve a veszteség) előre nem állapítható meg.

A részvények fajtái:

Törzsrészvény

A különleges tulajdonságokkal nem bíró „közönséges” részvényeket nevezzük így. Az ilyen részvény tulajdonosát a fent említett jogok (osztalékhoz fűződő jog, a részvénytársasági közgyűlésen való részvétel joga, stb.) illetik meg. Részvényének arányában tulajdonos, tulajdonának arányában szavazhat a részvénytársaság közgyűlésen (itt döntenek többek között a kifizetendő osztalék nagyságáról), „jóban-rosszban osztozik” a társaság sorsában.

Elsőbbségi részvény

Az elsőbbségi részvény - ahogy nevében is benne van - valamilyen tekintetben elsőbbséget élvez a többi részvényhez képest. Leggyakoribb formája az **osztalékelsőbbségi részvény.** Az ilyen részvény után, akkor is fizethetnek osztalékok, ha a vállalat nem nyereséges (törzsrészvények után egyébként nem teszi lehetővé az osztalékfizetést). A biztosabb hozamnak ugyanakkor ára van: az ilyen részvények tulajdonosainak szavazati jogát általában korlátozzák (leggyakrabban az ilyen részvények tulajdonosai egyáltalán nem szavazhatnak a közgyűlésen). Magánszemélyek esetében ez általában nem jelent komoly korlátozást, hiszen részesedésük az adott vállalkozásban az esetek többségében olyan alacsony, hogy szavazatuk érdekében úgysem befolyásolhatja a közgyűlés döntését.

Egyéb elsőbbségi jogok lehetnek: **szavazati elsőbbség, likvidációs elsőbbség.**

Kamatozó részvény

A kamatozó részvény előre meghatározott mértékű kamatra jogosít, amely kamat az osztalékon felül jár. Ez a kamat, akkor is jár, ha a vállalat egyébként egyáltalán nem fizet osztalékot.

Aranyrészvény

Olyan részvény, mely különleges jogokat biztosít tulajdonosának. Ezeket a jogokat a társaság alapszabálya tartalmazza.(pl.: a tulajdonosa egyedül megvétőzhat bármilyen döntést.)

Dolgozói részvény

A dolgozói részvényt a részvénytársaságok saját dolgozói számára bocsátják ki, ingyenesen vagy igen kedvezményes áron, azzal a céllal, hogy ösztönözzék, érdekeltté tegyék dolgozóikat. Ezek a részvények azonban nem adhatók-vehetőek korlátozás nélkül. Az ilyen részvényt rendelkező dolgozó csak másik vállalati dolgozó (illetve nyugdíjas) számára értékesítheti, illetve magának a vállalatnak adhatja el a részvényét.

Kibocsátási feltétele: a vállalkozásnak legyen pozitív, lekötetlen eredménytartaléka, mivel a részvények névértéke és kibocsátási értéke közötti különbséget ebből kell fedezni.

Bemutatóra, névre szóló részvény

A részvények - hasonlóan például a betétekhez, banki értékpapírokhoz - egyaránt lehetnek bemutatóra szólók és névre szólók. A két típus közötti különbség leginkább az átruházhatóságban (eladhatóságban) van (előbbi esetben az egyszerűbb).

Részvényutalvány: Az Rt.-nek a cégjegyzékbe történő bejegyzéséig az alaptőke befizetett részéről állítható ki.

Ideiglenes részvény: A cégjegyzékbe történő bejegyzés után a részben befizetett alaptőkéről állítható ki.

Átváltoztatható kötvény: Olyan kötvény, amelyet a kötvényes kérésére részvénné lehet átalakítani.

= Az Rt. **alaptőkéjének feléig.**

További ismérvek:

- A részvénynek **több tulajdonosa** is lehet.
- Az Rt.-nek **egy alapítója** is lehet.
- Az Rt. alaptőkéje nem lehet kevesebb **ötmillió** forintnál (zRt.). Nyrt alaptőkéje nem lehet kevesebb **húszmillió** forintnál.

A részvényen legalább a következőket kell feltüntetni:

- Az Rt. **cégnevét** és **székhelyét**,
- a részvény **sorszámát, névértékét**, azt, hogy **bemutatóra** vagy **névre szól**, névre szóló részvélynél a **tulajdonos nevét**,
- a részvény **fajtáját** és az ahhoz fűződő, az alapszabályban meghatározott jogokat,
- a kibocsátás **időpontját**, a kibocsátáskori **alaptőke** nagyságát és a részvények **számát**,
- az igazgatóságnak a cégjegyzés szabályai szerinti **aláírását**.

A kötvény

A kötvény olyan értékpapír, amelyben a kötvény kibocsátója kötelezettséget vállal arra, hogy a kötvény birtokosának (a hitelezőnek) a kötvényen megjelölt időpontban és módon megfizeti azt az összeget (illetve kamatait), amelyet a kötvény átadásakor a kötvénybirtokos (hitelező) részére átadott. Ez tehát szintén egyfajta **adósság-elismervény**.

Kötvényt az állam, a költségvetési szervek, önkormányzatok, pénzintézetek és gazdálkodó szervezetek egyaránt kibocsáthatnak. Kamatozásukat, lejáratukat tekintve a legtöbb tekintetben hasonlítanak a banki betétekhez, illetve értékpapírokhoz, de gyakran a kötvény kibocsátója pótlólagos szolgáltatásokat biztosít a kötvény tulajdonosának (pl. telefonfonalhoz jutás tekintetében előny élveznek az ilyen kötvények birtokosai).

Vállalati kötvény:

A vállalati kötvény olyan kötvény, amelyet egy adott vállalat bocsátott ki, hogy - általában – beruházásai finanszírozására alkalmas pénzhez jusson. Általában a banki kamatoknál kedvezőbb feltételeket ígérnek, de mindenkor meg kell nézni gondosan, hogy milyen vállalat a kibocsátó, gazdaságilag elég stabil-e, mert a megadott határidőben történő kamattal növelt visszafizetésért ő felel. Ha csődbe megy a vállalat, akkor a befektető futhat a pénze után, s hosszú hónapok múltán esetleg nem teljes egészében jut hozzá a felszámolási eljárás lezárulása előtt. Ugyanakkor, ha olyan cég kötvényét vesszük meg, amely jól működik, akkor kötvényvásárlás révén a banki betétnél magasabb kamatot is elérhetünk.

Állampapírok, államkötvények és kincstárjegyek

Az állami költségvetések költségvetési hiányuk (bevételek és kiadások különbsége) fedezetére állampapírokat bocsátanak ki. Ezek olyan papírok, amelyben az állam számára a kötvény megvásárolója hitelez, az állam pedig az államkötvényben ismeri el tarozását.

Az állampapírok hozama és kockázata

Az állampapírok hozama rendszerint alacsonyabb az egyéb kötvények, illetve sok más értékpapír hozamánál, viszont kockázata sincs, mert az állam garantálja a visszavásárlást.

A befektetési alapok befektetési jegyei

A befektetési alapok viszonylag rövid múltra tekintenek vissza Magyarországon, ám népszerűségük folyamatosan növekszik és a jövőben a mainál is komolyabb szerepet tölthetnek be a megtakarítások összegyűjtésében és azok kihelyezésében.

A befektetési alapok - ahogy elnevezésük is sejteti - **befektetési jegyek** ellenében összegyűjtik az egyenként rendszerint kisebb nagyságrendű megtakarításokat, és az így összegyűjtött nagy összegű forrásokat **értékpapírok**, illetve **ingatlanok vásárlásába** fektetik. (pl. részvényvásárlás a tőzsdén) helyett? A válasz egyszerű:

Egyrészt a befektetési alapok jól képzett, gyakorlott szakértőket alkalmaznak, akik szakmai felkészültségük miatt - folyamatosan figyelve és elemezve a piaci mozgásokat - jobban ki tudják választani a **legkedvezőbb befektetési lehetőségeket**.

Másrészt - s ez talán az előzőnél is fontosabb - a befektetési alapok **sosem egyetlen részvénybe vagy ingatlanba fektetnek be**, hanem több befektetés között osztják meg az összegyűjtött forrásokat. Ez az egyedi befektetésekhez képest igen nagymértékben **lecsökkenti a kockázatot** (hiszen az könnyen elképzelhető, hogy például egyetlen részvény árfolyama valamilyen oknál fogva az adott időszakban csökken, annak azonban sokkal kisebb a valószínűsége, hogy az összes - értékpapírbefektetési alap által birtokolt - értékpapír árfolyama egyszerre csökken).

A befektetési jegy hozama

A befektetési jegy tulajdonosa jogosult arra, hogy a befektetési alap (adózás és költségek után fennmaradó) hozamából részesedjen. A befektetési jegy hozama a befektetési alap üzletpolitikájának, sikerességének függvénye.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a befektetési jegyet vásárolni szándékozó magánszemély semmit sem tudhat előre a hozam alakulásáról. Az alapok ugyanis előre **meghirdetik befektetési politikájukat**, amiből **következtetni lehet a várható hozamra**: ha pl. egy befektetési alap meghirdeti, hogy az összegyűjtött eszközök 70 %-ából állampapírt fog vásárolni, 30 %-át pedig az elmúlt 3 év során nyereséges vállalkozások részvényeibe fekteti, akkor az ilyen befektetési jegy hozama várhatóan valamivel az állampapírok hozama felett fog alakulni.

A befektetési alapok **kötelesek évente legalább egyszer kifizetni a hozamot** (kivéve, ha olyan szerződét kötnek a befektetési jegy megvásárolójával, amely lehetővé teszi, hogy a hozamot az alap újból befektesse).

Fontos információ, hogy bizonyos **befektetési jegyek vásárlására fordított összeg levonható az adóalapból**

Kárpótlási jegy

A kárpótlási jegyek a magyar értékpapírpiac **különleges** szereplői, mivel ezek jegyek egyesítik magukban a hagyományos értékpapírok (részvények, kötvények stb.) jellemzőit.

A kárpótlási jegy fogalmát az 1991. évi XXV. a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról szóló törvény határozza meg. A kárpótlási jegy egy olyan speciális értékpapír, amelyet a magyar állam a meghatározott feltételeknek megfelelő kárpótoltak részére bocsátott ki a kárpótlás mértékének megfelelő értékben.

A kárpótlási jegy bemutatóra szóló, átruházható, a kárpótlás összegének megfelelő, az állammal szemben fennálló követelést névértékében megtestesítő értékpapír.

A kárpótlási jegy 1991. augusztus 10. napjától 1994. december 31. napjáig kamatozik, a kamat mértéke a jegybanki kamat 75%-a.

A kárpótlási jegy "furcsa", speciális tulajdonsága, hogy a kibocsátáskori névértéke is változik, mégpedig az Országos Kárrendezési Hivatal által havonta közzétett és a közzétételt követő naptári hónap első napjától jóváírható kamattal növekszik.

(Mi a címlet és mi a névérték?)

Az értékpapír névértéke a részvény esetében az alapszabályban meghatározott érték (általában 100 vagy 1.000 forint), míg a címletérték, összevont címletek esetében ezek többszöröse (pl.: 5.000, 10.000, 100.000 stb forint is lehet). A kárpótlási jegyek esetében a címletérték ugyanígy lehet 1.000, 5.000 vagy 10.000 forint, a névérték azonban, mivel a kárpótlási jegyek 1991-94-ig kamatoztak, fokozatosan 1.742 forintra emelkedett.)

A kárpótlási jegy kibocsátója a Magyar Állam.

Az állam biztosítja, hogy a kárpótlási jegyet annak birtokosa a törvényben foglalt feltételekkel

a) az állami tulajdon privatizációja során értékesítésre kerülő vagyontárgyak, részvények, üzletrészek megvásárlására, továbbá

b) termőföld tulajdon megszerzésére felhasználhatja.

A kárpótlásra jogosult az öt megillető kárpótlási jegyeket az állam tulajdonában álló, illetőleg a törvény kihirdetése után az állam tulajdonából az önkormányzat tulajdonába ingyenesen kerülő lakás értékesítése során fizetőeszközként névértékben felhasználhatja.

Az Egzisztencia Hitelről szóló jogszabály alapján történő hitelfelvétel, illetve privatizációs hitel igénylése esetén a kárpótlási jegyet névértéken saját erőként kellett figyelembe venni.

A kárpótlásra jogosult kérésére a kárpótlási jegy ellenében a társadalombiztosítás keretében – külön törvény rendelkezései szerint – életjáradék folyósítható.

A kárpótlásra jogosult által a kárpótlási jegy formájában megszerzett vagyoni érték – mint kártalanítás – mentes a magánszemélyek jövedelemadója alól, de befektetési kedvezmények nem vehetők igénybe.

A kárpótlásra jogosult örökösét a hagyaték tárgyát képező kárpótlási jegy felhasználása során a jogelődjével azonos jogok illetik, és azonos kötelezettségek terhelik.

A kárpótlási jegy felfogható úgy, mint egy **biztosítási kötvény**, hiszen az eredeti jogn kárpótláltak 65 éves kor után **életjáradékra** válthatják jegyüket.

A kárpótlási jegy felhasználásának másik lehetősége, amikor a kárpótlási jegy tulajdonosa **állami vagyonrészt** (üzletrészt, részvényt) vesz a kárpótlási jegyért. Hasonlóan felhasználhatóak a kárpótlási jegyek a termelőszövetkezeti **földek árverésén**.

A kárpótlási jegyeket több kiskereskedelmi társaság fizetőeszközként is elfogadja. Ezekben a boltokban (mindig az aktuális árfolyamon) fogyasztási javakat vásárolhatunk kárpótlási jegy ellenében.

A kárpótlási jegyek bemutatóra szóló 1000, 5000 vagy 10 000 Ft-os címlet értékű papírok.

Valódi értékét és hozamát azonban nehéz meghatározni, hiszen az egyes felhasználási lehetőségek eltérő értékekkel veszik figyelembe.

Amennyiben állami vagyონrészt vásárolunk kárpótlási jegyért, úgy az árfolyam a kárpótlási jegy 1991. augusztus 10-e óta kamatokkal megnövelt értékkel (tehát ilyenkor a kárpótlási jegy lényegesen többet ér).

Mi történik a kibocsátott kárpótlási jegyekkel?

Kárpótlási jegy bevonás legfontosabb eleme a privatizáció volt. Az állami vagyónkezelő privatizációs gyakorlata alapvetően kétféle technikát alkalmazott az állami tulajdonú társaságok részvényeinek értékesítésére: egyrészt a privatizációs pályázatok meghirdetését, másrészt a nyilvános részvény felajánlásokat. Az állam a privatizáció során részvények, üzletrészek, vagyontárgyak eladásával mintegy 74 milliárd forint címletértékű kárpótlási jegyet vont be. Nyilvános kárpótlási jegy-részvény cserék során a mintegy 48 milliárd forint címletértékű kárpótlási jegyért több mint 60 társaság részvényeiből adott el kisebb-nagyobb részesedést. Ezen cégek csaknem harmada a tőzsdére is bevezetésre került, a legismertebb tranzakciók az Antenna Hungária, Aranypók, Danubius, Domus, Egis, Eravis, Globus, Graboplast, Human, Inter-Európa Bank, MOL, OTP, Pannonplast, Pannon Váltó, Pick Szeged, Primagáz, Soproni Sörgyár vagy a Zalakerámia részvénycseréi voltak. A KPJ életjáradékra történő cseréjével kb. 5 milliárd Ft címletértékű jegyet vontak ki a forgalomból.

Mennyi kárpótlási jegy került forgalomba?

Semmilyen hivatalos szerv, minisztérium vagy egyéb hivatal nem vezet pontos nyilvántartást arról, hogy mennyi kárpótlási jegy került kibocsátásra, illetve azóta bevonásra. Amit viszonylag pontosan lehet tudni, hogy az állam csaknem 1,8 millió határozat alapján, több mint 138 milliárd forintnyi jegyet adott át a jogosultaknak az 1991-2006 között meghozott, összesen hat, döntően vagyoni, kisebb részben személyi kárpótlást szabályozó törvény keretében. Hogy ebből az állományból időközben mennyit váltottak be, arról már nincs pontos kép. László Csaba 2002-ben még 5-10 milliárd forintra taksálta a felszívandó jegyek mennyiségét – a széles sávhatárok is magukért beszéltek.

Örök teher marad a kárpótlási jegy?

Az utolsó jegycserés privatizációként meghirdetett Mol-jegyzés (2006.) sem ugratta ki a bokorból az összes kárpótlási jegyet, például mindössze 363 millió forint összcímletértékű jegyet csalogatott elő a rejtekhelyéről, holott a kint lévő állományt a Központi Igazságügyi Hivatal a jegyzést megelőzően még 2,6 milliárd forintnyira becsülte (hozzátéve, hogy a jogerős határozatok alapján további 1-1,5 milliárdnyi jegy még felvételre vár). Becslések szerint még mindig a fiókok mélyén lapulhat több, mint kétmilliárd forintnyi értékpapír. Vannak, akik spekuláció miatt ülnek a jegyeken. Arra spekulálnak, hogy az állam egyszer tényleg pontot tesz a történet végére. Mondjuk, kijelöl egy határidőt, ami után a jegyek értéküket veszítik, a záró időpontban pedig valamekkora, forintban meghatározott ellenértéket fizet a becserelésükért. Erről ugyan semmilyen konkrétumot nem lehet hallani, de piaci pletykák szerint vannak, akik erre a forgatókönyvre spekulálva őrizgetik még mindig a jegyeiket, sőt adnak fel hirdetéseket mások jegyeinek felvásárlására.

A befejezés

A kárpótlás lezárásához több lépésnek kell még megtörténnie. Egyrészt az államnak a még forgalomban levő kárpótlási jegyek ellenében vagyont kell felajánlania és a jegyeket be kell vonnia. Ezen túlmenően a kárpótlás lezárását törvényileg kell szabályozni, ami a jelenlegi kárpótlási törvények módosítását jelentené. A kárpótlási folyamat lezárásának nem könnyű feladat, az elmúlt években már többször is terítékre került. Ennek most jelentős lépése lehet az ÁPV Rt. által már beharangozott és jelenleg előkészítés alatt álló kárpótlási jegy – Forrás Rt. részvény csere. E tranzakció méretét az ÁPV Rt. úgy próbálta meghatározni, hogy azzal, a becslések szerint még forgalomban levő teljes kárpótlási jegy mennyiséget képes legyen bevonni. Ezt követően kerülhetne sor a kárpótlás oly vitatott, ám kétségtelenül jelentős horderejű folyamatának lezárására.

A tőzsdei és a tőzsdén kívüli értékpapír-kereskedelem

Az értéktőzsde az a hely, ahol az értékpapírok, a kötvények, részvények, állampapírok és kárpótlási jegyek nagy tömegben, koncentráltan jelennek meg, elősegítve a kereslet és kínálat minél gyorsabb, hatékonyabb egymásra találását.

A tőzsdei kereskedelemben az árfolyamok a **kereslet és kínálat hatására** alakulnak ki. A tőzsdei kereskedést **értékpapír-kereskedő (bróker-) cégek** végzik, akik összegyűjtik az értékpapírvásárlásra és -eladásra vonatkozó ajánlatokat, **megbízásokat** az ügyfeleiktől és megkötik a szükséges üzleteket.

A tőzsdei kereskedelem lényeges jellemzői a nyílt **alku**. A brókercégek megbízásaikat összegyűjtve **vételi, illetve eladási ajánlatot** tesznek egy adott értékpapírra, meghatározva azt az árat (árfolyamot), amit hajlandók fizetni, illetve amennyiért hajlandóak eladni az adott értékpapírt. Az üzletkötés és az árfolyam ily módon a brókercégek alkuja nyomán jön létre.

Nem minden értékpapír vesz részt a tőzsdei kereskedelemben. Ahhoz ugyanis, hogy egy értékpapír bevezetésre kerüljön a tőzsdére (tőzsdékes értékpapírrá váljon) szigorúbb feltételeknek kell megfelelnie, mint a tőzsdén nem forgalmazott értékpapíroknak.

Az azonban, hogy egy értékpapír nem vesz részt a tőzsdei kereskedelemben nem jelenti azt, hogy nem lehet venni vagy eladni. A brókercégek ugyanis nem csak a tőzsdén keresztül kereskedhetnek, hanem közvetlenül egymást is felkereshetik üzleti ajánlataikkal.

Ezt - az értékpapírkereskedő cégek által közvetlenül egymással rendszerint telefonos üzletkötés útján folytatott - kereskedelmet nevezzük **tőzsdén kívüli kereskedelemnek**.

Az üzletek **itt is alkufolyamat** nyomán jönnek létre, de ilyenkor az értékpapír-vásárlással vagy -eladással megbízott brókercégek közvetlenül a másik brókercéget megkeresve köti meg az üzletet.

Az ügyletek tőzsdei elszámolása

Az ügyletek tőzsdei elszámolása a BÉT (Budapesti Értéktőzsde) **értéktárán** keresztül történik, amely az ügyleteket a megkötés napjától számított ötödik munkanapon számolja el a brókercégekkel. Mivel az értéktár a brókercégek számára számlát vezet, az üzletkötések teljesítése az üzletkötéstől számított 5. napon egyszerre megtörténhet.

Az értékpapírok fizikai gyűjtése is itt történik. Ahhoz, hogy a számlákon történő jóváírás akadály nélkül menjen végbe, szükséges, hogy a bróker cég a papírok eladását követően legkésőbb a harmadik napon azokat az értéktárba beszállítsa. Ennek, mint látjuk az előfeltétele az, hogy a megbízó a szerződés megkötésével egy időben a papírokat fedezetbe helyezze a bróker cégnél.

Vétel esetén - az előbb említett **5. munkanapon** történő elszámolás miatt - a bróker cégek a vonatkozó papírokat csak ekkor tudják kiszállítani, és azokat az ügyfélnek kiszolgáltatni. Lehetőség nyílik arra is, hogy az ügyfél által megvásárolt papírokat a bróker cég számláján az **értéktárban tartsák nyilván**, így azok fizikai mozgására nem kerül sor, s az értékpapírok ezáltal **fizikailag biztonságban** vannak. Ennek díja a bróker cég szerződéseinek részét képezheti.

Az értékpapírok letéti őrzésének díja a központi értéktárban évi **0,1 ezrelék** a névértékre vetítve. Ez a összeg igen kedvező, hiszen biztonsági okok miatt a bróker cégek arra ösztönzik az ügyfeleket, hogy papírjaik fizikai mozgását a minimumra csökkentsék.

Az értéktár funkciói közé tartozik a **kamatok és az osztalékok beszedése is esedékességkor**, tehát ha értékpapírt vásárolunk, akkor az értéktár révén nem kell feltétlenül magunknak foglalkozni az ezzel kapcsolatos feladatokkal.

Az árfolyamnyereség adózása

A törvények értelmében az árfolyamnyereség tekintetében az értékpapír kereskedő cégek nem minősülnek kifizető helynek. **Az árfolyamnyereségből származó adó bevallása és kifizetése az adóalany kötelezettsége.**

Milyen eszközök szolgálják az értékpapírba befektetők védelmét?

Az értékpapírba befektetők védelmét több eszköz is szolgálja. Mindenekelőtt az értékpapírok forgalmazásával kapcsolatos követelményeket **törvény** rögzíti, amely mind az értékpapírokra, mind az értékpapír-forgalmazást **csak engedéllyel rendelkező vállalkozások** (részvénytársaságok, korlátolt felelősségű társaságok) végezhetik. Az engedélyeket az **Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet** adhatja ki, aki az engedély kiadásakor ellenőrzi, hogy az adott vállalkozás megfelel-e a törvényben előírt követelményeknek.

A befektetők információival való ellátását célozza az értékpapírt forgalomba hozók **tájékoztató-készítési kötelezettsége.**

A tájékoztató annak eszköze, hogy a befektetők **megítélhessék, érdemes-e befektetniük az adott értékpapírba.** Ezért a tájékoztatóval szemben **szigorú tartalmi és formai követelményeket** állít fel az értékpapírtörvény, melyek betartásán az **Állami Pénz- és**

Tőkepiaci Felügyelet. Az értékpapír birtokosának a félrevezető tájékoztatással okozott kár megtérítéséért az értékpapír kibocsátója - és forgalmazó igénybevétele esetén a forgalmazó - egyetemlegesen felel.

A tájékoztatónak a törvényben írt adatokat kell tartalmaznia az értékpapír kibocsátójával kapcsolatban (cég neve, székhelye, alapítás időpontja, tevékenységi köre, üzleti tevékenységének elemzésekkel alátámasztott leírása, könyvvizsgáló által hitelesített pénzügyi adatai, tevékenységével járó kockázati tényezők stb.), továbbá a kibocsátással kapcsolatban (annak tervezett nagysága, az ily módon gyűjtött tőke felhasználásának célja, a kibocsátandó értékpapírok fajtája, típusa, a jegyzés helye, az eladás helye, ezek kezdő és zárónapja, a túljegyzés esetén követendő eljárást - vagyis, mit kell akkor tenni, ha a kibocsátani szándékozott értékpapír-mennyiségnél a befektetők többet kívánnak megvásárolni). A tájékoztató közzétételéhez az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet.